

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

Навчально-науковий інститут фізичної культури

Кафедра логопедії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор НН інституту
фізичної культури

Михайло ЛЯННОЙ

«28»

вересня

2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Логопедичний практикум

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 016 Спеціальна освіта

Освітньо-професійна програма: Спеціальна освіта (Логопедія)

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

Мова навчання: українська

Погоджено науково-методичною
комісією

НН інституту фізичної культури

«28» вересня 2023 р.

Голова

Людмила МОРОЗ, к.пед.н., доцент

Розробники: Катерина ЗЕЛІНСЬКА-ЛЮБЧЕНКО, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри логопедії _____

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри логопедії
Протокол № 3 від «27» вересня 2023 р.

Завідувач кафедри
Анатолій КРАВЧЕНКО, к.п.н., професор _____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	магістр	Варіативна	
		Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
2-й		2-й	
Лекції			
0 год.			
Практичні, семінарські			
48 год.		8 год.	
Лабораторні			
0 год.		0 год.	
Самостійна робота			
100 год.		140 год.	
Консультації:			
2 год.		2 год.	
Загальна кількість годин – 150			Вид контролю: залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Зміст логопедичної роботи залежить від виду мовленнєвого порушення, його форми, ступеня тяжкості та супутніх порушень. Знання вчителем-логопедом особливостей корекційно-розвивальної роботи при різних мовленнєвих порушеннях є необхідною умовою успішного подолання недоліків мовлення у дітей та дорослих.

Тому при підготовці майбутніх фахівців-логопедів є доцільним поглиблення, поширення та оновлення знань, умінь та навичок на основі того рівня, який студенти отримали раніше.

У ході вивчення курсу студенти повинні знати:

- принципи аналізу мовленнєвих порушень та їх подолання;
- типи та форми мовленнєвих порушень;
- особливості корекційної роботи при різних мовленнєвих порушеннях.

У ході вивчення курсу студенти повинні вміти:

- проводити аналіз мовленнєвих порушень;
- визначати зміст, вибір методів та прийомів логопедичного впливу при різних мовленнєвих порушеннях у дітей та дорослих;
- обирати доречну послідовність дій та продуктивно їх виконувати.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Для ефективного вивчення навчальної дисципліни важливим є попереднє опанування наступними дисциплінами: «Вступ до спеціальності», «Психологія», «Психолінгвістика», «Логопедія», «Психопатологія», «Спецметодика розвитку мовлення».

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 – 100	Студент виявляє творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для творчого вирішення навчальних завдань, переконливо аргументує відповіді, обґрунтовує власні міркування та умозаключення.
82 - 89	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, правильно вирішує навчальні завдання, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких не значна, добирає аргументи для підтвердження думок.
74 - 81	Студент вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти допущені помилки.
64 - 73	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є суттєві.
60 - 63	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за вихідний, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, з допомогою викладача може виправляти значну кількість суттєвих помилок.
35-59	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.
1 - 34	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.

Розподіл балів

РОЗДІЛ 1												Разом	Сума
Т 1.1.			Т 1.2.				Т 1.3.						100
Поточний контроль													
3			3				4					10	
Контроль самостійної роботи													
2			2				2					6	
РОЗДІЛ 2													
Т 2.1.			Т 2.2.			Т 2.3.			Т 2.4.				
Поточний контроль													
3			3			3			4			13	
Контроль самостійної роботи													
2			2			2			2			8	
РОЗДІЛ 3													
Т 3.1.	Т 3.2	Т 3.3	Т 3.4	Т 3.5	Т 3.6	Т 3.7	Т 3.8.	Т 3.9.	Т 3.10.	Т 3.11.	Т 3.12.		
Поточний контроль													
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	5	38	
Контроль самостійної роботи													
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	25	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	
60 - 63	E	задовільно
35-59	FX	
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

1. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: залік, комплексна контрольна робота, поточне теоретичне опитування, реферати, есе, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, інші види індивідуальних та групових завдань.

2. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ І ТЕОРЕТИЧНІ І МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЛОГОПЕДІЇ.

Тема 1.1. Загальні питання логопедії.

Логопедія як наука. Класифікація мовленнєвих порушень. Принципи аналізу мовленнєвих порушень. Принципи і методи логопедичного впливу. Методи ті прийоми корекційної роботи. Механізми мовленнєвих порушень.

Тема 1.2. Розвиток мовлення в онтогенезі.

Розвиток словника. Формування граматичних категорій. Розвиток зв'язного мовлення. Поява звуків та формування фонетичного слуху.

Тема 1.3. Профілактика мовленнєвих порушень

Причини мовленнєвих порушень. Первинна та вторинна профілактика. Профілактика порушень усного мовлення. Профілактика порушень писемного мовлення.

РОЗДІЛ ІІ ОБСТЕЖЕННЯ ДІТЕЙ ІЗ МОВЛЕННЄВИМИ ПОРУШЕННЯМИ

Тема 2.1. Сутність логопедичного обстеження.

Мета і основні завдання логопедичної діагностики. Стратегія дослідження, сучасні діагностичні технології, обробка результатів, логопедичне заключення. Дидактичне оснащення. Оформлення документації.

Тема 2.2. Особливості обстеження при різних мовленнєвих порушеннях.

Особливості логопедичного обстеження при дислалії, дизартрії, афазії, алалії, ринолалії, порушеннях голосу. Обстеження дітей із ФФНМ, ФНМ, ЗНМ.

Тема 2.3. Обстеження немовленнєвих та загальних мовленнєвих процесів.

Збір анамнезу. Організація бесіди з дорослими, батьками та дітьми. Обстеження фізіологічного та мовленнєвого дихання, темпо-ритмічної організації мовлення, сили та висоти голосу, слухового сприймання, інтонаційної сторони мовлення. Обстеження дрібної та загальної моторики. Обстеження артикуляційної моторики.

Тема 2.4. Обстеження мовлення дітей та дорослих.

Обстеження експресивного та імпресивного мовлення. Обстеження словника, граматичної складової мовлення, зв'язного мовлення, фонематичного слуху, навичок звукового аналізу, звуковимови. Обстеження письма та читання.

РОЗДІЛ III

КОРЕКЦІЙНА РОБОТА ПРИ РІЗНИХ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕННЯХ.

Тема 3.1. Особливості корекційної роботи при дислалії.

Поняття дислалії. Класифікація дислалії. Причини дислалії. Напрями корекційної роботи. Етапи постановки звуків, мета та зміст кожного етапу. Способи постановки звуків.

Тема 3.2. Особливості корекційної роботи при дизартрії.

Поняття дизартрії. Класифікація дизартрії. Причини дизартрії. Напрями корекційної роботи. Визначення стертої дизартрії. Логопедичний масаж при дизартрії. Організація корекційної роботи при стертій дизартрії.

Тема 3.3. Особливості корекційної роботи при ринології.

Поняття ринології. Класифікація ринології. Причини ринології. Види розщелин. Напрями корекційної роботи. Доопераційний та післяопераційний етапи корекційної роботи. Методики корекції мовлення при ринології.

Тема 3.4. Особливості корекційної роботи при алалії.

Поняття алалії. Класифікація алалії. Причини алалії. Напрями корекційної роботи. Етапи корекційної роботи. Методики запуску мовлення у дітей, які не розмовляють.

Тема 3.5. Особливості корекційної роботи при афазії.

Поняття афазії. Класифікація афазії. Причини афазії. Етапи роботи при різних формах афазії. Основи корекційно-відновлювальної роботи. Типи занять.

Тема 3.6. Особливості корекційної роботи при порушеннях голосу.

Класифікація порушень голосу. Причини порушень голосу. Напрями корекційно-відновлювальної роботи. Фонопедія.

Тема 3.7. Особливості корекційної роботи при порушеннях писемного мовлення.

Поняття дисграфії та дислексії. Поняття дизорфографії. Класифікації дислексії та дисграфії. Типи патологічних помилок. Корекційна робота з подолання патологічних помилок.

Тема 3.8. Особливості корекційної роботи при заїканні.

Поняття заїкання. Класифікація заїкання. Судоми. Комплексний підхід подолання заїкання. Методики подолання заїкання у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, підлітків та дорослих. Напрями корекційної роботи. Нетрадиційні методи подолання заїкання.

Тема 3.9. Особливості організації корекційної роботи при ФФНМ та ЗНМ.

Поняття ЗНМ та ФФНМ. Напрями корекційно-розвиткової роботи. Типи занять. Напрями корекційно-розвиткової роботи. Планування корекційно-розвиткової роботи. Ведення документації. Розподіл робочого часу.

Тема 3.10. Інноваційні технології як засіб корекції мовленнєвих порушень.

Інновації в логопедії. Казкотерапія. Лялькотерапія. Мнемотехніка та наочне моделювання. Зображувальна діяльність у корекційній роботі. Музикотерапія. Кубики історій. Методики навчання читання. Система М. Монтесорі. Пісочна терапія. Сенсорна інтеграція.

Тема 3.11. Особливості корекційної роботи з виправлення мовленнєвих недоліків у дітей з порушеннями інтелектуального розвитку, вадами зору, вадами слуху.

Особливості корекційної роботи з виправлення мовленнєвих недоліків у дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Особливості корекційної роботи з виправлення мовленнєвих недоліків у дітей з вадами зору. Особливості корекційної роботи з виправлення мовленнєвих недоліків у дітей з вадами слуху.

Тема 3.12. Підсумкове

Особливості корекційної роботи при дислалії. Особливості корекційної роботи при дизартрії. Особливості корекційної роботи при ринології. Особливості корекційної роботи при алалії. Особливості корекційної роботи при афазії. Особливості корекційної роботи при порушеннях голосу. Особливості корекційної роботи при порушеннях писемного мовлення. Особливості корекційної роботи при заїканні. Особливості організації корекційної роботи при ФФНМ та ЗНМ. Інноваційні технології як засіб корекції мовленнєвих порушень. Особливості корекційної роботи з виправлення мовленнєвих недоліків у дітей з порушеннями інтелектуального розвитку, вадами зору, вадами слуху

6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р
Розділ 1. Теоретичні і методологічні основи логопедії												
Тема 1.1. Загальні питання логопедії.	7		2			5	19		1			5
Тема 1.2. Розвиток мовлення в онтогенезі.	7		2			5	15					5
Тема 1.3. Профілактика мовленнєвих порушень	7		2			5	15					5
Розділ 2. Обстеження дітей із мовленнєвими порушеннями												
Тема 2.1. Сутність логопедичного обстеження.	9		4			5	41		1			10
Тема 2.2. Особливості обстеження при різних мовленнєвих порушеннях.	9		4			5						7
Тема 2.3. Обстеження немовленнєвих та загальних мовленнєвих процесів.	9		4			5						10
Тема 2.4. Обстеження мовлення дітей та дорослих.	9		4			5						10
Розділ 3. Корекційна робота при різних мовленнєвих порушеннях												
Тема 3.1. Особливості корекційної роботи при дислалії.	9		2			5			1			6
Тема 3.2. Особливості корекційної роботи при дизартрії.	9		2			5			1			6

Тема 3.3.Особливості корекційної роботи при ринолаїї.	7		2			5			1			6
Тема 3.4.Особливості корекційної роботи при алалїї.	9		4			5			1			6
Тема 3.5.Особливості корекційної роботи при афазїї.	9		4			5			1			6
Тема 3.6.Особливості корекційної роботи при порушеннях голосу.	7		2			5						6
Тема 3.7.Особливості корекційної роботи при порушеннях писемного мовлення.	7		2			5			1			10
Тема 3.8.Особливості корекційної роботи при заїканні.	7		2			5						6
Тема 3.9.Особливості організації корекційної роботи при ФФНМ та ЗНМ.	8		2			6			1			10
Тема 3.10. Інноваційні технології як засіб корекції мовленнєвих порушень.	10		2			8			1			10
Тема 3.11. Особливості корекційної роботи виправлення мовленнєвих недоліків у дітей	7		2			5						6

з порушеннями інтелектуальної розвитку, вадами зору, вадами слуху.												
Тема 3.12. Підсумкове	4		2			2						10
Усього годин	150		50			100	150		10			150

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Загальні питання логопедії.	2	1
2	Розвиток мовлення в онтогенезі.	2	
3	Профілактика мовленнєвих порушень.	2	
4	Сутність логопедичного обстеження.	4	1
5	Особливості обстеження при різних мовленнєвих порушеннях.	4	
6	Обстеження немовленнєвих та загальних мовленнєвих процесів.	4	
7	Обстеження мовлення дітей та дорослих.	4	
8	Особливості корекційної роботи при дислалії.	2	1
9	Особливості корекційної роботи при дизартрії.	2	1
10	Особливості корекційної роботи при ринолалії.	2	1
11	Особливості корекційної роботи при алалії.	4	1
12	Особливості корекційної роботи при афазії.	2	1
13	Особливості корекційної роботи при порушеннях голосу.	2	
14	Особливості корекційної роботи при порушеннях писемного мовлення.	2	1
15	Особливості корекційної роботи при заїканні.	2	
16	Особливості організації корекційної роботи при ФФНМ та ЗНМ.	2	1
17	Інноваційні технології як засіб корекції	2	1

	мовленнєвих порушень.		
18	Особливості корекційної роботи з виправлення мовленнєвих недоліків у дітей з порушеннями інтелектуального розвитку, вадами зору, вадами слуху.	2	
19	Підсумкове	2	10
Разом		50	10

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Голуб Н.М. Диференційна діагностика мовленнєвих порушень: Методичні рекомендації з курсу "Логопедія" / Н.М. Голуб, О.М. Потамошнієва, Н.П. Хребтова. – Х.: ХНУ імені Г.С. Сковороди, 2007.
2. Голуб Н.М. До проблеми ранньої діагностики та профілактики порушень в розвитку мовлення у дітей з органічною патологією ЦНС /Зб. наук. пр. "Медико-психологічні проблеми дефектології" – Херсон, 2001.
3. Зелінська-Любченко К. О. Теоретичні засади формування експресивного мовлення у безмовленнєвих дітей [Текст]. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 5. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. Випуск 60. Том 1. С. 370–374.
4. Зелінська-Любченко, К. О. Діагностика моторної алалії: зарубіжний досвід [Текст]. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)* : збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський : ПП Медобори-2006, 2017. Вип. 10. С. 116–124.
5. Зелінська-Любченко, К. О. Фізіологічні механізми мовленнєвої діяльності [Текст]. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2016. №1(52). С. 277–281.
6. Конопляста С. Ю. Логопсихологія. Навчальний посібник / С.Ю. Конопляста, Т.В. Сак. – Київ: Знання 2012. – 293 с.
7. Логопедично-реабілітаційний супровід дітей із порушеннями психофізичного розвитку [Текст] : монографія. Суми : ФОП Цьома С. П., 2021. 288 с.
8. Логопедія. Підручник / За ред.. М.К.Шеремет. – К.: Видавничий дім «Слово», 2010. – 672 с.
9. Логопедія. Підручник. За ред. М. К. Шеремет. К. : Видавничий Дім «Слово», 2015. 437 с. : іл.
10. Пінчук Ю. В. Основи методики виховання правильної вимови звука при дислалії // Педагогіка та методики: спеціальний збірник наукових праць. – К.: 2000. – с.43-49.

11. Плещук С.В. Скринінгове нейропсихологічне дослідження дітей дошкільного віку / С.В. Плещук. – Кам'янець-Подільський, 2013.

12. Рібцун Ю. В. Програмно-методичний комплекс «Корекційна робота з розвитку мовлення дітей з фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення п'ятого року життя» / Ю. В. Рібцун. – К., 2012.

13. Соботович Є. Нормативні показники мовленнєвого розвитку дитини дошкільного віку //Дефектологія. – 2003. – № 2.

14. Томіч Л. М. Організація процедури діагностики і корекції мовлення дітей з порушеннями психофізичного розвитку в умовах реабілітаційного центру // www.VuzLib.com

15. Шеремет М. К. Організація корекційно-розвивальної роботи в групах для дітей із порушеннями мовлення (орієнтовне планування та методичні рекомендації) / М. К. Шеремет, Л. Л. Стахова, І. В. Кравцова, А. І. Кравченко. – Суми : ФОП Цьома С.П., 2016.

Додаткові:

1. Oksana Boriak, Nataliya Pakhomova, Ivan Okhrimenko, Larysa Odynchenko and Dmytro Usyk. Psycholinguistic Research of Speech Activity of Junior Students with Intellectual Disorders. *Applied Linguistics Research Journal*. 2021.

2. Pakhomova N.G., Baranets I.V., Pakhomova V.A., Scherban1 O.A., Boryak O.V. COMPREHENSIVE APPROACH TO THE TREATMENT OF MOTOR ALALIA IN PRESCHOOL CHILDREN // Світ медицини та біології. 2021. № 1 (75). С. 125–129.

3. Базовий компонент дошкільної освіти: Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф., д-р пед. наук.; Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. – К.: Видавництво. – 2012. – 26 с.

4. Нова редакція Базового компоненту дошкільної освіти / Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л. та ін. – К. : Видавництво, 2012. – 26 с.

5. Стахова, Л. Л. Взаємодія учителя-логопеда закладу дошкільної освіти з сім'єю дитини з порушеннями мовленнєвого розвитку як вагомий засіб досягнення корекційної мети. *Педагогічні науки : збірник наукових праць*. Херсон, 2017. Вип. LXXIX, т. 2. С. 219–222.

6. Стахова, Л. Л. Розвиток професійної компетентності учителя-логопеда закладу дошкільної освіти як умова ефективної організації корекційно-розвивального процесу. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки) : збірник наукових праць*. Кам'янець-Подільський : ПП Медобори-2006, 2017. Вип. 10. С. 341–351.

7. Стахова, Л. Л. Розвиток фонетико-фонематичних процесів у дітей із порушеннями мовлення засобами музики. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2020. Випуск 73, том 2. С. 82–88.

8. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до п'яти років: Поради батькам. / В.Тищенко, Ю. Рібцун. - Київ : Літера ЛТД, 2006. – 128с.

9. Хрестоматія з логопедії / За ред. Шеремет М.К. – К.: КНТ, 2006.

10. Шеремет М.К. Фізіологічні і психологічні передумови мовленнєвого розвитку дітей у нормі і патології. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. Зб. наукових праць. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. № 23. С. 299.

11. Як організувати інноваційні соціальні послуги для дітей з особливим потребами. Моделі та документи, рання інтеграція та інклюзивне навчання / О. О. Савченко, Г. В. Кукуруза, Ю. М. Шваб, Л. Л. Нідельник – К. : ДП. – 2007

Інформаційні ресурси в мережі інтернет

1. Бібліотека методичних матеріалів для вчителів <https://www.pedrada.com.ua/>

2. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського НАПН України. <http://www.library.edu-ua.net/id/485/>

3. Електронний репозитарій Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка <https://repository.sspu.edu.ua/>

4. Міністерство освіти та науки України - офіційний сайт. <http://www.mon.gov.ua>

5. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського представляє електронний каталог періодичних видань. <http://www.nbuv.gov.ua>

1.